

4. Вачков І.В. Введення в казкотерапію, або Хатинка, хатинка, повернись до мене передом. Москва: Генезис, 2011. 288 с.

5. Вознічка-Парузель Б. Мистецтво створення релаксаційних казок. Острів безпеки у світі небезпеки: на допомогу бібліотерапевту. Львів, 2012. С. 89–91.

Кравченко Анна Олегівна

магістрантка спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Тифлопедагогіка. Сурдопедагогіка)
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка
Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент
О. В. Колишкін

**ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ
ЗІ ЗНИЖЕНИМ СЛУХОМ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО РІДНОГО КРАЮ**

У статті розкрито теоретичні аспекти процесу формування у молодших школярів зі зниженим слухом ціннісного ставлення до рідного краю. Наголошується, що лише за дотримання системи відповідних педагогічних умов можлива успішна реалізація завдань методики формування у даних учнів ціннісного ставлення до рідного краю як основи екологічної культури особистості. Серед чинників, від яких залежить ефективне формування зазначеного ставлення виділяємо створення емоційно-ціннісної основи спілкування вихованців з природою, використання педагогічно доцільних прикладів дбайливого ставлення людини до природи та реалізацію взаємозв'язку в системі «сім'я–школа» у контексті екологічного виховання.

Ключові слова: ціннісне ставлення, учні зі зниженим слухом, рідний край, формування, молодші школярі.

Kravchenko Anna Olehivna

Master's student majoring in 016 Special Education
(Typhlopedagogy. Deaf pedagogy)
Sumy State Pedagogical University
named after A.S. Makarenko
Supervisor - Ph.D. ped. sciences, Associate Professor
O.V. Kolishkin

**THEORETICAL ASPECTS OF THE FORMATION OF VALUES ATTITUDE OF THE NATIVE
LAND IN JUNIOR SCHOOLCHILDREN WITH REDUCED HEARING**

The article reveals the theoretical aspects of the process of formation junior schoolchildren with hearing loss of value attitude to the native land. It is emphasized that only with the observance of the system of appropriate pedagogical conditions it is possible to successfully implement the tasks of the method of formation of pupil's value attitude to the native land as the basis of ecological culture of the individual. Among the factors on which the effective formation of

this attitude depends are the creation of emotional and value basis of communication between students and nature, the use of pedagogically appropriate examples of human care for nature and the implementation of the relationship in the family-school system in the context of environmental education.

Keywords: value attitude, pupils with hearing loss, homeland, formation, junior schoolchildren.

Постановка проблеми. Утвердження у свідомості молодого покоління дбайливої позиції щодо довкілля є пріоритетним напрямом діяльності спеціальних освітніх закладів в аспекті виховання ціннісного ставлення до природи, розвиток уміння приймати відповідальні рішення щодо проблем навколишнього середовища. Особливе місце в системі неперервного екологічного виховання належить початковій школі, оскільки саме цей період у житті дітей особливо сприятливий для формування позитивних установок на взаємодію з природою.

Система екологічної освіти і виховання займає все більш пріоритетне місце в діяльності усіх освітніх установ, в тому числі і в спеціальних освітніх закладах, завданнями яких є навчання і виховання учнів зі зниженим слухом, розвиток їх пізнавальної діяльності та особистості в цілому, підготовка до самостійного життя в якості повноцінних членів суспільства [2; 3]. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває необхідність забезпечити дітей зі зниженим слухом базовими екологічними знаннями, вміннями і навичками, необхідними для усвідомленої поведінки в навколишньому середовищі.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемі формування у молодших школярів ціннісного ставлення до рідного краю в останні роки приділяють уваги численні дослідники. В роботах М. Верзіліна, С. Глазачева, В. Дерябо, А. Захлебного, І. Пономарьової, І. Суравегіной, О. Левіна та ін. розглядаються наукові аспекти теоретико-методологічного забезпечення процесу екологічної освіти і виховання учнів, що мають відхилення у розвитку, в тому числі в початковій школі [1; 2]. Про важливість і необхідність формування бережливого ставлення до природи у дітей зі зниженим слухом зазначали А. Дьячков, Т. Розанова, Л. Фомічова та ін. [3].

Пріоритетними завданнями сучасної системи екологічної освіти є навчання і виховання учнів зі зниженим слухом, розвиток їх пізнавальної діяльності та особистості в цілому, підготовка до самостійного життя в якості повноцінних членів суспільства.

Мета статті – розкрити теоретичні аспекти процесу формування у молодших школярів зі зниженим слухом ціннісного ставлення до рідного краю.

Виклад основного матеріалу. Формування ціннісного ставлення до рідного краю уявляє собою складний, тривалий процес, який має здійснюватися безперервно протягом усього періоду шкільного навчання, з урахуванням особливостей різних вікових етапів розвитку, індивідуальних і типологічних особливостей учнів [2].

Своєрідність пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та поведінки учнів зі зниженим слухом значно ускладнюють процес екологічної освіти та виховання в спеціальній школі, не дозволяють їм вивчити в повному обсязі таку складну, багатоаспектну науку як екологія, побудовану на причинно-наслідкових залежностях, що спирається на розуміння законів природи та вимагає засвоєння складних понять [1; 3].

В процесі формування ціннісного ставлення до рідного краю учнів зі зниженим слухом розглядаємо можливість спеціально організованого корекційно-педагогічного впливу з метою формування у них екологічно усвідомленої поведінки, заснованої на розумінні необхідності дбайливого ставлення до природних об'єктів.

Успішність формування ціннісного ставлення до рідного краю учнів зі зниженим слухом залежить від обраної педагогічної системи спільних дій корекційного педагога, спеціального психолога, батьків і самих школярів у процесі діяльності, спілкування і пізнання природи [3].

Аналіз літературних джерел дає можливість виокремити наступні функції процесу формування ціннісного ставлення до рідного краю учнів спеціальної школи у процесі навчання:

1) морально-етична – формування норм поведінки на основі пізнання законів, особливостей взаємодії зі світом живого, розгляду питання про вичерпність ресурсів, негативний вплив господарської та промислової діяльності, наукових випробувань;

2) гігієнічна – розуміння значення природи для збереження і зміцнення здоров'я людей;

3) інтегративна – як інтегрований результат навчальної діяльності учнів, пов'язаний із набуттям системи знань, умінь та ціннісних орієнтацій особистості у сфері екологічної діяльності;

4) системна – розгляд екологічної компетентності як складного, системного утворення;

5) соціальна – використання знань, умінь, досвіду за допомогою різних прийомів та способів у залежності від індивідуальних та вікових особливостей середовища найближчого оточення;

6) прогностична – уміння прогнозувати та попереджати наслідки впливу людської діяльності на екологію планети;

7) практична – практичне використання новітніх досягнень людства задля покращення екологічної обстановки;

8) економічна – розумне розпорядження виробничими силами суспільства для збереження природних ресурсів;

9) розвивальна – розвиток загальних здібностей, ініціативності на основі організації різноманітної діяльності екологічного спрямування;

10) професійного самовизначення – пошук власного «Я» серед множини професій, пов'язаних з екологією, природою в цілому, її збереженням, примноженням, відновленням та розвитком [1; 3].

У численних дослідженнях і публікаціях зазначається, що ціннісне ставлення особистості до рідного краю є вищим результатом екологічної освіти. Високий рівень екологічної культури дозволяє людині вирішувати будь-які екологічні проблеми, як локальні, так і глобальні [2].

У процесі пізнання дитиною природи особливої ваги набувають емоції, які за умови цілеспрямованого педагогічного впливу дають можливість усвідомити значення природи як універсальної, неповторної цінності. У свою чергу, вплив на емоції, потреби, мотиви, бажання поєднується з активним пізнанням природи, її законів, зв'язків, взаємозалежностей. Розкриваючи дітям цінність природи, збагачуючи їхню інтелектуально-духовну сферу, тим самим унеможливуємо негативні дії та вчинки в природі. Опора на естетичну цінність природи, збагачену знанням, дає реальний поштовх до дії, спрямованої на збереження окремих об'єктів довкілля чи природи в цілому. Отже, процес формування ціннісного ставлення до рідного краю передбачає комплексний вплив на емоційно-ціннісну, інтелектуальну та дієво-практичну сферу психіки молодшого школяра зі зниженим слухом.

Під час формування ціннісного ставлення до рідного краю учнів зі зниженим слухом в процесі позаурочної діяльності необхідно дотримуватись наступних педагогічних умов:

1. Створення позитивної емоційно-ціннісної основи спілкування вихованців з природою з метою употужнення емпатійної реакції на її болісні проблеми. У системі цінностей належне місце має посісти естетична цінність природи. Ціннісне ставлення особистості до природи зумовлюється ставленням до життя як такого, розумінням його естетичної змістовності й значущості, відчуттям моральної відповідальності за його збереження.

2. Набуття дітьми системи природничих знань на практичній основі. Засвоївши відповідну систему знань через власну активність, дитина здобуває можливість і здатність діяти в природі, оволодіває елементарними правилами поведінки, може прийти на допомогу. Оскільки знання – результат взаємодії дитини зі світом природи, то вони мають бути усвідомленими, орієнтованими на практичне використання.

3. Розвиток здатності учнів до добродіяння в ім'я природи на основі краєзнавчого, гуманістичного та естетичного підходів. Для того, щоб учні зі зниженим слухом могли свідомо здійснювати добрі вчинки у природі, необхідно сформувати у них потребу творити добро. Тому так важливо, щоб кожен окремо взятий вчинок мав для дитини виключне значення, не був нею забутий і приносив позитивні емоції, переживання та задоволення. Дитина має бути готова надати допомогу окремим об'єктам природи та уміти здійснювати конкретні дії природоохоронного характеру.

4. Використання педагогічно доцільних прикладів дбайливого ставлення людини до природи.

5. Реалізація взаємозв'язку у системі «сім'я–школа» у контексті екологічного виховання.

Лише за дотримання системи наведених вище педагогічних умов вважаємо за можливе успішну реалізацію завдань методики формування в учнів зі зниженим слухом ціннісного ставлення до рідного краю як основи екологічної культури особистості.

Серед чинників, від яких залежить ефективне формування екологічної компетентності учнів зі зниженим слухом доцільно виділити: створення емоційно-ціннісної основи спілкування вихованців з природою, використання педагогічно доцільних прикладів дбайливого ставлення людини до природи та реалізацію взаємозв'язку в системі «сім'я–школа» у контексті екологічного виховання.

Висновки. Таким чином, в роботі розкрито теоретичні аспекти процесу формування у молодших школярів зі зниженим слухом ціннісного ставлення до рідного краю, які передбачають використання певної системи виховних впливів на особистість, необхідних для формування нового типу ставлення до природи, включення системи елементарних екологічних уявлень через призму різних наук, що базуються на реалізації навичок природоохоронної поведінки, активізації адаптивних і резервних можливостей учнів означеної нозології і ведуть до екологічно усвідомленого ставлення до оточуючого середовища..

Перспектива дослідження. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо в удосконаленні сучасних підходів до формування в учнів різних вікових груп зі зниженим слухом ціннісного ставлення до рідного краю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грошовенко О. П. Формування дбайливого ставлення молодших школярів до природи у процесі позаурочної еколого-виховної роботи. *Сучасні вимоги до виховної діяльності вчителя початкових класів* : зб. мат. III регіональної наук. практ. конфер. Бар: БГПК імені М. Грушевського, 2006. С. 223–226.
2. Крюкова О. В. Формування екологічно доцільної поведінки молодших школярів. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. праць / [за ред. І. Д. Бега]. К. Житомир : Волинь, 2003. Кн. 1. С. 289–296.
3. Липа В. А. Основы коррекционной педагогики : учеб. пособ. Донецк : Лебідь, 2002. 327 с.

Кривонос Алла Вікторівна

учитель початкових класів

КЗ «Запорізька спеціальна загальноосвітня

школа-інтернат «Джерело» Запорізької обласної ради

ДО ПИТАННЯ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ ОПОРНОГО-РУХОВОГО АПАРАТУ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У статті проаналізовано специфіку творчого розвитку учнів з порушеннями інтелектуального розвитку молодшого шкільного віку. Представлено питання організації творчої діяльності учнів з порушеннями інтелектуального розвитку молодшого шкільного віку на основі досліджень науковців. Визначено вміння необхідні для розвитку творчої уяви і творчого мислення учнів з порушеннями інтелекту молодшого шкільного віку. Окреслено особливості розвитку творчих задатків або здібностей учнів з порушеннями інтелектуального розвитку молодшого шкільного віку.

Ключові слова: творчий розвиток, учні з порушеннями інтелектуального розвитку, молодший шкільний вік, діяльність.